

Vzpomínka na významného malíře

V letošním roce uplyne 160 let od narození významného českého a moravského malíře Joži Uprky (1861–1940), který zasvětil život své vlasti, svému rodnému Slovácku. V posledním desetiletí je předními odborníky na výtvarné umění a milovníky historie označován velmi výstižně za Evropana slováckého venkova. Přes různé nabídky a výzvy zůstal věrný tomuto překrásnému koutu naší země. Ve své tvorbě nehledal cizí vzory, nepřizpůsoboval se tendenčně novým směrům ve výtvarném umění a požadavkům trhu. Maloval s lidmi a pro lidi, a tak už za svého života se stal velmi populární. I přes nelehké malířské začátky a nutnost překonat složité období ve svém životě se stal uznávaným, svébytným a respektovaným malířem. Některé jeho obrazy patří mezi stěžejní díla české a evropské výtvarné scény 19. a 20. století. K uctění památky tohoto umělce vznikla, z iniciativy několika milovníků výtvarného umění a patriotů Slovácka, v památkově chráněné barokní budově bývalé jezuitské koleje v Uherském Hradišti stálá expozice, která je současně i muzeem s celou řadou artefaktů. Na ploše 1200 m² ve dvanácti výstavních sálech je vystaveno 160 obrazů Uprky a 20 plastik jeho bratra, sochaře Franty. Stálá expozice se stala důležitým kulturně vzdělávacím centrem Zlínského kraje. Podle všech dostupných informací je co do počtu vystavených exponátů a výstavní plochy jednou z největších stálých expozic jednoho malíře 19. a 20. století v Evropě. Jsme rádi, že na prohlídku stálé expozice přijíždí, zvláště po tom, čím jsme si v naší zemi před nedávnem prošli, také stále více hostů – klientů lázní Luhačovice. Je symbolické, že právě Joža Uprka za svého života býval častým hostem svých milovaných lázní v Luhačovicích. Dlouholeté přátelství mne pojilo s MUDr. Evou Novákovou Uprkovou, která mi vyprávěla, jak si její dědeček pochvaloval léčebné pobyty v Luhačovicích i to, jak čas od času po schůzi klubu přátel umění v Brně na začátku 20. století spolu s Leošem Janáčkem velmi živě diskutovali o blahodárných účincích těchto nejnámějších moravských lázní. Z Hroznové Lhoty, kde Uprka žil většinu svého života, a později i z Kloboušic na Slovensku to měl do Luhačovic velmi blízko, a tak to bylo současně vyhledávané místo pro jeho setkávání s významnými osobnostmi, představiteli výtvarného umění a kultury tehdejší

doby. Světoznámý architekt Dušan Jurkovič a MUDr. Pavel Blaho, lékař, politik a novinář, kteří jsou určitě zapsáni zlatým písmem do kroniky lázní Luhačovice, byli nejen Uprkovými obdivovateli, ale pojilo je i dlouholeté neformální přátelství. Jako národní buditelé měli osobní charisma a společnou vizi. Dodnes na ně vzpomínáme s obdivem, vděčností, uznáním a úctou. Je ke cti zdejší radnice, že po Uprkovi, Jurkovičovi i Blahovi jsou pojmenovány ulice, aleje a další významná místa v Luhačovicích. Mluvíme-li o Uprkovi a lázních Luhačovice, nelze nezpomenout i další výtvarné umělce jeho generace, kteří se zde léčili, hledali klid, pohodu, odpočinek a inspiraci pro svoji tvůrčí práci. Není proto náhodou, že právě v Luhačovicích a v blízkém okolí vznikla celá řada dnes známých děl zejména české krajinářské školy, z nichž některá jsou klenotem NG v Praze či jiných významných státních a soukromých sbírek. Mezi ty výtvarné umělce, které příznivá atmosféra lázní Luhačovice inspirovala k namalování promenád, parků, lesů a dalších zajímavých motivů, patřili například žáci slavného profesora Mařáka – Antonín Slaviček, Stanislav Lolek, František Pečinka, Karel Nejedlý, ale i o něco mladší malíři – Karel Zápěca, Josef Nesázal a další. Myslím, že každý s citem pro výtvarné umění a přírodu musí pookřát, když si prohlíží Luhačovicou alej od Antonína Slavička nebo podobný motiv od Stanislava Lolka. Nádherný impresionistický obraz Luhačovická alej od Stanislava Lolka je k vidění do konce září letošního roku na výstavě výtvarníků pod názvem *Odkojení Slováckem* v Galerii Joži Uprky v Uherském Hradišti. Díla všech těchto umělců, dnes již klasiků, jsou kromě výtvarné kvality dokumentem doby, života a tradic, důležitým svědectvím o životě našich předků. Uprka, jako jedna z nejvýraznějších a nejosobitějších malířských individualit, se stal postupně přirozenou vůdčí osobností výtvarného života na celé Moravě. Svého postavení a přátelských kontaktů dokázal využít k povznesení výtvarného umění a kultury nejen tohoto regionu, ale tvůrčím příkladem ovlivnil i nastupující generace výtvarných umělců.

Galérie Joži Uprky, která dbá o památku na Jožu Uprku, uspořádala pod záštitou radnice v roce 2016 úspěšnou výstavu *Malíři Slovácka* v domě kultury Elektra v Luhačovicích. Obdobné výstavy

organizujeme na různých místech několikrát do roka a setkávají se s velkým zájmem veřejnosti. V letošním roce, jak bylo uvedeno, organizuje Galerie Joži Uprky ke 160. výročí narození fenoména jménem Joža Uprka řadu kulturně společenských akcí. Téměř připravená výstava Uprky v Paříži, nad kterou převzal záštitu český premiér Andrej Babiš, musela být z důvodu pandemie přeložena na rok 2022. Touto výstavou v samém světovém centru kultury a umění by Uprka vrátil návštěvu Augustu Rodinovi, kterou ho francouzský sochař poctil v roce 1902 v Hroznové Lhotě. Předpokládáme, že za účasti některého z ústavních činitelů ČR dojde v nejbližší době v centru Uherského Hradiště k odhalení pamětní bronzové desky Joži Uprky od akademického sochaře Zdenka Tománka. Obdobným způsobem hodlají uctít památku Uprky naši krajané v USA, mimo jiné i proto, že jeho obrazy jim připomínají život předků. I to je jeden z důvodů, proč začátkem srpna navštívila Slovácko a Galerii Joži Uprky významná představitelka našich krajanů žijících v USA, ředitelka muzea Cedar Rapids ve státě Illinois, paní Cecilie Rokusek. Uprka je i za oceánem, ale i v jiných zemích, kde žijí naši krajané, velmi populární.

Zajímavé informace o životě a díle Joži Uprky mohou čtenáři a hosté lázní Luhačovic získat vždy poslední sobotu v měsíci od 14.00 hodin v Galerii Joži Uprky v Uherském Hradišti při komentované prohlídce za účasti zakladatele a kurátora expozice.

dr. Petr Vašát, spoluzakladatel Galerie Joži Uprky v Uherském Hradišti